

Stine og Kræn Hværgel -og om den tid de levede i.

af Bent E. Hansen april 2014

” A har tit tænkt på den dejlige, gamle præst. Han lærte mig, man skal ikke være ivrig efter at hovere og sætte andre til vægs.”

Billede af Stine og Kræn Hværgel fra omkring 1947.

Vil man vide noget om, hvordan det var at leve i de sidste årtier før 1900, eller vide noget om, hvordan dagligdagen foregik dengang, så vil det være en god ide at læse Chr. Hværgel Christensens beretninger om mangt og meget.

Chr. Hværgel Christensen eller Kræn Hværgel som han i daglig tale blev kaldt, var god til at lægge mærke til hvad der foregik og desuden var han god til at resonere over det hændte.

Næsten altid kunne han få tingene vendt til det positive. Og så var han en usædvanlig dygtig fortæller og ville gerne snakke.

I begyndelsen af Bording Lokalhistorisk Samlings levetid var han en af dem der, der med størst interesse gik ind for støtte, og han gav vægtige bidrag i form af en levende skildring af sit eget liv og bording bys udvikling.

Oprindeligt stammede Kræn Hværgel fra Over Isen og var søn af gårdmand Kr. Svendsen, født den 3. marts 1875. Han var fra barnsben blevet vænnet til at bestille noget og kom da også ud at tjene allerede som 8 årige.

Hans første plads var hos Johannes Moslund i Lille Tyvkjær. Der var han i to år. Lønnen det første år var en tønde rug og et par træsko. Det andet år fik han 12 kr. og et pund uld. Ulden var ikke meget værd dengang, kun omkring 75 øre. Rugen fik faderen, så han kunne bage rugbrød. Ulden kunne bruges til at strikke hoser af.

Til morgenmad fik han en tyk "rowmelma" (rugbrød) med sirup og dertil kaffe. Om aftenen fik de mælkebrød. "*Æ brø' wa brekket i, lisom vi no gie wo hund!*" fortæller Kræn Hværgel på sit brede ikastmål.

Videre fortæller Kræn Hværgel: "*A hower tylig den stue own. Dæ ku' være en halv snes rowbrø i. Di ku' hol sæj i 3 uger, men så blew di osså mu'ler te sidst, å vi måt' skræl' a mug å.*"

Søndag den 30 december 1962 var der en hel sides artikel om Stine og Chr. Hværgel Christensen i Berlinske Tidende skrevet af Tove Meyer Hægstad. Hun spørger i artiklen Kræn Hværgel: "*Hvilken tid fra barndom eller ungdom står tydeligst i din erindring, Chr Hværgel.*"

Konfirmationstiden. Der er to ting, a husker. Så tydeligt endda. Det var nok det, at man pludselig så alt på en ny måde. A var hjemme i Over Isen dengang. Der var 10 kilometer til præsten i Ikast. Et par kilometer derfra boede min faster, som jeg da havde besøgt før. I stuen var for den ene væg paneler med faste bænke, for den anden to alkovesenge med panel imellem. A spurgte min faster, hvem der sov der.

I den ene lå karlen, sagde hun, i den anden pigen. Da kom a til å tænke på om nu æt det var farlig. (Kræn Hværgel smilede da) Den anden historie er nok ætt hel pæn. Præsten kan være tjent med den. Vi, der gik til konfirmandforberedelse hos ham, kan ikke. Nå vi var 42 konfirmander hos gamle, elskelige pastor Klein i Ikast.

Vi kom langvejs fra og til fods. Også fra Bording. To gange skulle vi komme med noget til præsten – en "sending." Nogle kom med pærer, kager, æbler. De fleste kom med kontanter. 2-3 kroner var det almindelige. De velhavende betalte 5 kroner. Det gjorde Ellen fra en stor gård. Men hun ku'æt læse sit Fadervor og der var præsten retfærdig. Han sagde: "det er sørgeligt, Ellen, men do må go om, a ka' æt konfirmere dig." Men det var den historie.

Vi var 20 konfirmander, der skulle møde med "sending. Forinden gik vi ind om gæstgivergården og fik hver en kaffepunch til 10 øre. Det var hos Kræn Knudsen. Da vi havde fået den, rømmede han sig og sagde: - "I er ellers noén raske unge karle. I sku'ha' lov å ha' jen te!"

Så gik vi over til pastor Klein.

Den dag man kom med "sending" skulle man ind til husholdersken Lovise og have chokolade.

Præsten stod i døren og tog imod os... Han kunne med det samme se, vi havde været på kroen. Men han sagde ingenting om det. Han bød os hjertelig velkommen: - "Godda, kære børn, nu ska' I ind til Lovise og have chokolade!"

Og så fik vi chokolade. Og det var strengt oven på kaffepunchene.

Det hele gik ufortjent godt, tænkte vi vist alle sammen. Til sidst sagde præsten: ”Så må I godt gå hjem, kær børn. Men næste gang kommer med ”sending”, husk så at få den med i forseglet konvolut og bed jeres far skrive udenpå, hvor meget han har lagt indeni!”

*Det var mere værd en mangen en prædiken, den måde han tog det på. Hvis der var blev talt om det, **skulle** han nemlig faktisk have kasseret alle tyve konfirmander. Og det var en alvorlig skam at blive kasseret. Man skulle da læse om i ½ år og det ville sinke en i at komme ud i en voksen plads.*

Den dejlige gamle præst... Han levede som et rigtigt kristent menneske!

I sådanne historier gives mange oplysninger og fortællinger om livet dengang. At en del af præstenlønnen var ”sendinger.” At man sov i alkover. Hvad spiste man osv osv.

Og Kræn Hværgel kunne mange flere historier.